TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 21244
Tarih : 12.11.2026

53322

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından** Anayasa'nın 98. İçtüzüğün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Çiçek OTLU

İstanbul Milletvekili

Son günlerde Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün (MGM), İstanbul ve Yalova başta olmak üzere çeşitli illerde havada bulunan azot dioksit ve partikül madde (PM10) değerlerinde artış yaşandığına dair uyarılar yapması Türkiye'de hava kirliliğinin, halk sağlığını ve ekosistemleri tehdit eden önemli çevre sorunlarından biri olmaya devam etmekte olduğunun göstergesidir.

Temiz Hava Hakları Platformu (THHP) ve Enerji ve Temiz Hava Araştırma Merkezi (CREA) tarafından Ekim 2026'da yayımlanan "Fosil Yakıtların Türkiye'ye Ağır Faturası: Sağlık Yükü ve Ekonomik Maliyeti" başlıklı rapora göre, Türkiye'de nüfusun maruz kaldığı PM2,5 kirliliğinin yüzde 52'si fosil yakıt kullanımından kaynaklanmaktadır. Raporda, fosil yakıt kaynaklı hava kirliliğinin yılda yaklaşık 26 bin 500 ölümle ilişkili olduğu, sağlıkla bağlantılı ekonomik maliyetinin ise 55 milyar ABD dolarına ulaştığı belirtilmektedir. Ülkede PM2,5 için yasal olarak bağlayıcı bir ulusal standart bulunmadığına dikkat çeken Polen Ekoloji Kolektifi, kar amaçlı üretimin çevresel sonuçlarının işçilerin ve atmosferin üzerine yıkıldığını ifade etmektedir.

İnce partikül madde (PM2,5), solunum yoluyla akciğerlerin derin bölgelerine ulaşabilen ve dolaşım sistemini de etkileyebilen önemli bir hava kirleticisidir. Uzun süreli maruziyet kalp-damar ve solunum yolu hastalıkları, astım, erken doğum ve çocuklarda akciğer gelişiminin olumsuz etkilenmesi gibi ciddi sağlık sorunlarıyla ilişkilendirilmektedir. Söz konusu raporda her yıl yaklaşık 6500 çocuğun hava kirliliği nedeniyle astım şikayetiyle acil servise başvurduğu, 5100 çocuğa ise astım tanısı konulduğu belirtilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü ise yıllık PM2,5 kılavuz değerini 5 mikrogram/metreküp olarak belirlemiş olmasına karşın Türkiye'de PM2,5 için yasal olarak bağlayıcı ulusal bir sınır değer bulunmadığına dikkat çekilmektedir. Hava kalitesi izleme istasyonlarının önemli bir

bölümünde PM2,5 ölçümlerinin yapılmaması da kirliliğin boyutlarının izlenmesi ve etkili politikalar geliştirilmesi önünde engel oluşturmaktadır.

Türkiye'nin elektrik üretiminin 2024 yılında yüzde 54'ünün kömür ve doğal gaz gibi fosil yakıtlardan karşılanması, sanayi kaynaklı emisyonların yüksekliği, konutlarda kömür kullanımının sürmesi ve karayolu taşımacılığının fosil yakıtlara bağımlılığı hava kirliliğini artıran temel etkenler arasındadır. Konya, İskenderun ve Ankara başta olmak üzere çeşitli kentlerde yüksek kirlilik değerlerinin ölçülmesi, sorunun yalnızca belirli sanayi bölgeleriyle sınırlı olmadığını göstermektedir.

Hava kirliliği sınır aşan niteliği nedeniyle yalnızca Türkiye'de yaşayanları değil, komşu ülkelerin halklarını da etkilemektedir. Türkiye'nin taraf olduğu Uzun Menzilli Sınırlarötesi Hava Kirliliği Sözleşmesi kapsamında da bu konuda sorumlulukları bulunmaktadır.

Dünya Hava Kalite Endeksi (AQI) verilerine göre Konya, İskenderun ve Ankara Türkiye'de en yüksek kirliliğin ölçüldüğü yerlerdir. İstanbul'da ise Selimiye, Bağcılar, Şişli, Eminönü gibi merkezi noktalar hassas gruplar için riskli seviyede kirli havaya sahiptir. Halkın sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşaması anayasal bir haktır ve devlet halkın yaşamını ve sağlığını koruyucu politikalar geliştirmek zorundadır. Bu çerçevede, hava kirliliğinin önlenmesi, fosil yakıtlardan kaynaklanan emisyonların azaltılması, halk sağlığının korunması ve çevresel denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi amacıyla Bakanlığın yürüttüğü çalışmaların açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1- Türkiye genelinde 2020-2026 yılları arasında yıllık ortalama PM2,5 konsantrasyonları ne düzeyde gerçekleşmiştir? Ölçüm yapılan iller ve istasyonlar bazında yıllık veriler nelerdir?

2- Türkiye'de PM2,5 için Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği yıllık 5 mikrogram/metreküp kılavuz değeriyle uyumlu, yasal olarak bağlayıcı bir ulusal sınır değer belirlenmesi yönünde Bakanlığınızın bir çalışması bulunmakta mıdır?

3- Hava kalitesi izleme istasyonlarının kaçında PM2,5 ölçümü yapılmaktadır? PM2,5 ölçümü gerçekleştiren istasyonların illere göre dağılımı nedir? Ölçüm yapılmayan istasyonlarda bu ölçümlerin başlatılması için bir planlama var mıdır?

4- Türkiye'de fosil yakıt kaynaklı PM2,5 ve diğer hava kirleticilerin kaynaklarına göre dağılımı nedir? Kömürlü termik santraller, sanayi tesisleri, konutlarda ısınma ve karayolu taşımacılığının toplam emisyonlar içindeki payı ayrı ayrı ne kadardır?

5- Kömürlü termik santrallerin ve ağır sanayi tesislerinin hava kirliliğine etkilerini azaltmak amacıyla 2020-2026 yılları arasında kaç denetim gerçekleştirilmiştir? Mevzuata aykırı emisyon salımı nedeniyle kaç işletmeye yaptırım uygulanmış, kaç tesisin faaliyeti durdurulmuş veya sınırlandırılmıştır?

6- Ankara, Konya ve İskenderun'da hava kirliliğinin yüksek seviyelere ulaşmasının başlıca kaynakları nelerdir? Bu kentlerde PM2,5, PM10, azot dioksit ve diğer kirleticilerin azaltılması için Bakanlığınızca yürütülen özel bir plan bulunmakta mıdır?

7- Hava kirliliğine bağlı erken ölümler, solunum yolu hastalıkları, astım vakaları ve erken doğumlar konusunda Sağlık Bakanlığı ile ortak yürütülen bir izleme ve değerlendirme çalışması bulunmakta mıdır?

8- Çocuklar, gebeler, yaşlılar ve kronik hastalığı bulunan kişilerin hava kirliliğine maruziyetini azaltmak amacıyla alınan önlemler nelerdir?

9- Düşük gelirli hanelerin ısınma ihtiyacını karşılamak için kömür gibi kirletici yakıtlara bağımlılığını azaltacak, temiz ve erişilebilir enerjiye geçişi destekleyecek sosyal politikalar geliştirilmekte midir?

10- Hava kirliliğinin azaltılması amacıyla sanayi tesislerinde filtre ve baca gazı arıtma sistemlerinin kurulması ve etkin biçimde işletilmesi nasıl denetlenmektedir?

11- Türkiye'nin 2024 yılı elektrik üretiminin yüzde 54'ünün fosil yakıtlardan karşılandığı dikkate alındığında, kömür ve doğal gaz kullanımını azaltmaya yönelik bir fosil yakıtlardan çıkış takvimi hazırlanmış mıdır?

12- Yeni kömürlü termik santral yatırımlarına ilişkin Bakanlığınıza yapılan başvurular var mıdır?

13- Türkiye'nin fosil yakıt kaynaklı hava kirleticilerinin sınır ötesi etkilerinin azaltılması amacıyla Sınırlarötesi Hava Kirliliği Sözleşmesi kapsamında yürüttüğü bir çalışma var mıdır?

14- Türkiye'nin 2035 iklim hedefleri kapsamında hava kirliliğinin azaltılması, fosil yakıt kullanımının sona erdirilmesi ve halk sağlığının korunması için hangi somut adımlar atılacak ve bu adımlar ne zaman hayata geçirilecektir?